

Naturvårdsverkets och Statskontorets rapporter Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet

Länsstyrelsen i Jönköpings län yttrar sig över Statskontorets och Naturvårdsverkets förslag på förändringar i systemet med åtgärdsprogram för luftkvalitet (Miljödepartementets ärendenummer M2020/00276/KI).

SAMMANFATTNING OCH ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Länsstyrelsen har främst fokuserat på några utvalda åtgärdsförslag (vilka framkommer nedan) och anser att båda rapporterna generellt sett har flera bra förslag inom de ramar som nuvarande lagstiftning medger.

Länsstyrelsens bedömning är att det är svårt att uppnå målet med åtgärdsprogrammen så som förutsättningarna ser ut idag. I många fall krävs det kraftfulla åtgärder som kan vara kontroversiella hos allmänheten, som till exempel att ta bort parkeringsplatser i centrum, höjda parkeringsavgifter och att ta ytor från biltrafiken till bussgator och cykelvägar. För att skapa förutsättningar för tillräckligt skarpa åtgärdsprogram krävs det tydliga styrmedel.

För att väga upp detta behövs det fler och bättre verktyg. Ett modelleringsverktyg där man kan beräkna vilken effekt potentiella åtgärder har bedömer Länsstyrelsen vara ett bra förslag som kan förbättra åtgärdsprogrammen. Genom att effekterna av åtgärderna tydliggörs blir det enklare att välja rätt åtgärder för att uppnå målet med programmet. Länsstyrelsen föreslår även att det införs ett statligt stöd särskilt för åtgärder som ingår i åtgärdsprogram för luftkvalitet, detta skulle säkert öka genomförandegraden och förekomsten av kraftfulla åtgärder i programmen.

Länsstyrelsen vill även framhålla, angående förslaget om att Naturvårdsverket tar över beslutet om vem som ska ta fram åtgärdsprogrammet, kommun eller länsstyrelse, att det är viktigt att det förs dialog med berörd länsstyrelse och kommun för att inte förlora den regionala och lokala förankringen.

SYNUNKTER PÅ REMISSENS FÖRSLAG

Statskontorets rapport

Avsnitt 3.4.2 Angående problemet med bristande uppföljning av åtgärder i åtgärdsprogrammen vill Länsstyrelsen framhålla att det finns erfarenheter från andra områden som kan vara till nytta även i luftkvalitetsarbetet. Ett exempel är från miljömålsarbetet där alla länsstyrelser tar fram åtgärdsprogram för miljömålen. Länsstyrelsernas samverkansorgan, RUS, har tagit fram en metod för att följa upp genomförandet av åtgärder. Metoden har under flera år används bland annat i Jönköpings län med god effekt. Genomförandet bedöms enligt metoden på en fyrgradig skala: Genomförd (G), Genomförd till mer än hälften (H), påbörjad (P), ej påbörjad (E). I åtgärdsprogrammen framgår det tydligt vad som ska vara gjort för att anse att man ska ha nått de olika stegen. Genom att redan i formuleringen av åtgärder tänka på hur uppföljning ska gå till blir åtgärder tydligare. Genomförandet följs upp en gång om året och utvecklingen kan följas över åren.

Avsnitt 4.2 Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Naturvårdsverket direkt kan utse vilken aktör: kommun eller länsstyrelse, som ska ta fram åtgärdsprogrammet. Det kan effektivisera processen dock är det viktigt att beslutet tas i dialog med berörd länsstyrelse och kommun.

Naturvårdsverkets rapport

Avsnitt 2.2. Länsstyrelsen anser att förslaget om att SMHI ska tillhandahålla en nationell modellering av alla tätorter är bra. Det finns dock ett mycket stort antal tätorter i Sverige och en prioritering behöver göras åtminstone i uppstartsfasen. För att få en helhetsbild kan det även tas in andra källor förutom trafiken, till exempel småskalig vedeldning. Både trafik och vedeldning bör tas med i prioriteringen av vilka tätorter som först ska få modelleringar genomförda.

En positiv aspekt av modelleringen är att förutom kunskapsunderlaget så ger det även underlag och material till kommunikation med allmänheten. Genom att allmänheten får tydlig och lättillgänglig information, som till exempel kartor, ökar sannolikt acceptansen för mer långtgående och effektfulla åtgärder.

Avsnitt 2.3 Enligt förslaget ska Naturvårdsverket granska åtgärdsprogrammen. Länsstyrelsen ser hellre att Naturvårdsverket och Länsstyrelsen, i de fall när kommunen är ansvarig för programmet, ingår som samrådsparter och är delaktiga i framtagandet.

Avsnitt 3.4 Länsstyrelsen anser att det är bra att det är den aktör som fastställer åtgärdsprogrammen som rapporterar genomförandet till Naturvårdsverket. Dock är det viktigt att det finns en tydlig mall framtagen för att underlätta rapporteringen så att den blir så tydlig och smidig som möjligt.

Avsnitt 3.5 Länsstyrelsen instämmer i att ett modellverktyg för planering av åtgärder mycket sannolikt skulle förbättra åtgärdsprogrammen. Det minskar risken att åtgärdsprogram med för låg effekt fastställs. Om det redan vid framtagandet av åtgärdsprogrammet tydligt framgår att effekterna av de föreslagna åtgärderna inte är tillräckliga ökar sannolikheten att nya, mer kraftfulla åtgärder tar plats i programmet.

Avsnitt 4.3 Framtagandet av en förebyggande luftkvalitetsstrategi är ett bra förslag. Länsstyrelsen instämmer i att det viktiga är att problemen förebyggs och finns med i tidiga skeden i den fysiska planeringen. Att ta fram en luftkvalitetsstrategi skulle tydliggöra denna koppling och lyfta fram luftfrågan ytterligare. Luftkvalitetsstrategin skulle kunna ingå som en del i kommunernas miljö- och/eller hållbarhetsprogram och bör förutom miljökvalitetsnormerna och dess utvärderingströsklar även belysa och eftersträva miljökvalitetsmålet Frisk Luft.

Detta yttrande har beslutats av länsrådet Johan Löwenadler Davidsson, efter föredragning av Anne-Catrin Almér, vattenhandläggare, Naturavdelningen. I den slutliga handläggningen har även Catarina Kristensson, Samhällsavdelningen deltagit.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.